,Radomer-Kielcer Leben" 5 (345) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" VIII-טער יאהרגאנג פרייז 25 גראשען

היינט א זייט.

Radom, dnia 30 Stycznia 1931 r.

ראדאם, פרייטאג י״ב שבט תרצ״א

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען - פרייז:
אין מילימעטער שורה: פארן טעקסט 40 גר.
„ „ „ אין „ 60 „
„ „ „ נאכ׳ן „ 25 „
די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאלטען
8 שפאלטען
אין טעקסט 4 „

ראדאמער-קעלצער לעבען

דאנקזאגונג.

דער ראט און פערוואלטונג פון די הויזווירטען-באנק אין קעלץ דריקט אויס א דאנק איהר ג׳ פרעזעס ה׳ ר א ט מ א ן פאר זיין אינערמידליכע ארבייט לטובת דער באנק, ווי אויך פאר זיין צוטרוי, וועלכען ער האט בעוויזען מיט׳ן אריינטראגען נייע 10 טויזענד זלאטעס, בכדי די טעטיגקייט זאל פערגרעסערט ווערען.

גלייכצייטיג דריקען מיר אויס א דאנק דעם פערוואלטונגס-מיטגליד ה׳ ב. שמולעוויטש פאר זיין אריינטראגען אין דער קאסע נייע 5 טויזענד זל.

ראט און פערוואלטונג
פון דער הויזווירטען-באנק אין קעלץ.

Udziałowa Spółdzielnia Kredytowa
z ogr. odpow
w RADOMIU, ul. Żeromskiego 11

ערלעדיגט אלערהאנט באנק-אפעראציעס, נעמט אן „וקלאדען"
אנהויבענדיג פון דער קלענסטער סומע און נעמט אן

אינקאסעס אויף גאנץ פוילען צו מינימאלע פרייזע.
צוליב בעקומען אין באנק-פאלסקי

זשירא-רעכנונג (rachunek żyrowy)
ווערען אנגענומען וועקסלען צו אינקאסירען דורך באנק-פאלסקי
צו נארמאלע פרייזען וואס אין באנק פאלסקי

KINO
„NOWE CZARY"
w RADOMIU.

פון מאנטאג דעם 2 לוטי ה. י.
וועט דעמאנסטרירט ווערען
דאס הערליכסטע בילד פון סעזאהן א. נ.

TRÓJKA

אין דער הויפט-ראל:
דאס אונפערגלייכליכע ליבע-פאר
OLGA CZECHOWA
און
דער אונפערגעסליכער העלד פון פילם
„העלגא", „וואלגא"...
H. A. SCHLETTOW

!! אלע מוזען זעהן דאס שעהנע בילד !!

אכטונג! מיטגלידער פון סורוויט אכטונג!
שבת דעם 7 פעברואר 3 נאכמיטאג קומט פאר

א אלגעמיינע בעריכטס=פערזאמלונג

אין לאקאל פון האנדווערקער-קלוב וואלאווע 59
אויף וועלכע איהר ווערט געבעטען צו קומען.
בעמערקונג! דער צווייטער טערמין אין זעלבען טאג פינקטליך
4 נאכמיטאג ביי יעדער צאהל אנוועזענדע.

די רעוויזיאנס-קאמיסיע.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז מיר האבען דעם

קאמיסיאנס=לאגער
פון אונזערע אויסארבייטונגען

אויף לאדז און לאדזער ראיאן איבערגעגעבען דעם ה׳

יוליוש לעווענשטיין

דאס קאמיסיאנס-לאגער געפונט זיך אין לאדז
אנדזשעיא 12,
טעל. 23-217, און 33-192

מיר בעטען מיט זעמטליכע בעשטעלונגען זיך צו ווענדען צום דערמאנטען קאמיסיאנס-לאגער.

אקציע געזעלשאפט
פון דער בוימוואל מאנופאקטור
י. ק. פאזנאנסקי, לאדז

וועגען די בודזשעטען פון די ראדאמער און קעלצער קהלות.

(אגב אויך א ענטפער דעם ה' ב. צווייג.)

שוין א בעשערטע זאך, אז יעדעס מאהל ווען מען בעהאנדעלט די בודזשעטען פון די יודישע קהלות ובתוכם אויך די ראדאמער און קעלצער — זאלען ענטשטעהן רייבונגען און סכסוכים צווישען די פערשידענע פראקציעס. דאס איז געווארען כמעט ווי א טראדיציע, וועלכע איז אבער גורם א צושטערונג אין דער ארבייט און דערפיהרט על פי רוב, אז די בודזשעטען ווערען אבגעשלעפט אזוי לאנג אז זייער אפיציעלע בעשטעטיגונג קומט ערשט אן, ווען די בעטרעפענדע יאהרען זענען שוין אבגעלאפען און מען דארף שוין צוגרייטען נייע. ס'פאסירט למשל, אפשר דער פאל, ווען מען ארבייט אויס דעם בודזשעט פון היינטיגען יאהר מאהנט מען ערשט היינט די „סקלאדקע" פון יענעם יאהר און די שטאדט האט אזוי-ארום דעם איינדרוק, אז די גאנצע ארבייט פון דער קהלה דריקט זיך אויס נאר אין דעם, וואס מען ברויך איינמאהנען עטאטשטייער ביי דער בעפעלקערונג.

דאס איז איין חסרון, וואס רופט זיך מאטאל אן אויף דער קהלה-טהעטיגקייט און שטערט בעדייטענד איהר נארמאלע ענטוויקלונג. יעצט קומט צו נאך א מאמענט, וואס ווירקט נישט ווייניגער פאראליזירענד אויף דער לייסטונגס-פעהיגקייט פון דער געזעלשאפטליכע ארגאנען, וואס רופען זיך קהלות. דער צווייטער בעהלער בעשטעהט דערין, וואס יעדעס מאהל ביים צונויפשטעלען דעם בודזשעט ווערט ארויסגערופען אנ'אל ארום, א טומעל, אז די בודזשעטען זענען צו-גרויס, אז די נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג איז צו גרויס און זי קאן נישט דערטראגען א צו - פיעל בעלאסטעטען עטאט א.ז.וו.

ווי מען זעהט דא, בעגנוגט זיך די אפאזיציע מיט צווייערליי וועגען. צוערשט קעמפפט זיך איינוועניג אויט'ן פורום פון דער קהלה און כהוט כל התפלות אז דער בודזשעט זאל געזונטיגט ווערען און נאכדעם ווי זי זעהט, אז בלויז דער וועג האט ווייניג שאנסען אויף סוקסעס, בעגנוגט זי זיך נאך מיט פראטעסטירענדע און אפעלירט בעלויכטעט מיט דעמאקראטישע לאזונגען צו דער עפענטליכקייט, וועלכע זי וויל געווינען אויף איהר זייט.

דער פשוט'ער מענש, וואס ווייסט נישט קיין קונצען קאן אין ערשטען מאמענט טאקע מיינען, אז דא האנדעלט זיך ווירקליך וועגען דעמאקראטישע פרינציפען, וועלכע ווערען עהרליך פערטיידיגט מצד דער אונצופרידענער אפאזיציע. און, אז די לעצטע איז באמת אויסען איינצושפארען זיין עטאט-שטייער. דאס איז אבער נישט אזוי. ווען מ'קוקט אריין טיעפער אין דער זאך בעמערקט מען, אז אונטער די אלע דעמאקראטישע ארגומענטען בעהאלט זיך א פאליטישער שפיעל, וועלכער ווערט נאר פערפלייערט מיט שעהנע קלינגענדיגע פראזען.

דא נישט לאנג איז אין דער היגער קהלה פארגעקומען א זיצונג פון ראט מיט דער פערהאנדלונג מיט'ן צוועק אויסצוארבייטען דעם בודזשעט פון היינטיגען יאהר 1931. נאך לענגערע בעטראכטונגען איז געבליבען, אז דער ראט קומט זיך אין דעם נעכסטען זונטאג צונויף און דער ענין בודזשעט וועט ענדגילטיג ערלעדיגט ווערען. ס'איז שוין בייט מול אהעק נישט איין זונטאג און דער ראט איז זיך נאך אלץ נישט צונויפגעקומען. פערשטעהט זיך, אז דערמיט איז מען אויסען די פאליטיק פון אפשלעפען. א חוץ דעם איז נאך פריהער דער ה' ב. צווייג ארויס מיט אנ ארטיקעל אין „ראדאמער-קעלצער לעבען", וואו ער האט זיך בעקלאגט אויף די צו-גרויסע בודזשעטען, וואס די היינטיגע פערוואלטונג האט אויסגעארבייט.

איך דער שרייבער פון אט די שורות בין נישט קיין זשורנאליסט, איך בין א איינפאכער לעזער און דאך קאן איך דא נישט פערשטעהן וואס עס הייסט אועלכעס אין דעם פאל גרויסע בודזשעטען, בשעת אלע ווייסען בלויז אז דער בודזשעט פון יאהר 1931 האט די היינטיגע פערוואלטונג בעדייטענד פערקלענערט. אמת, יא, די „סקלאדקע" ס'הייסט דער קהלה-שטייער איז פערגרעסערט געווארען, אבער פאר וואס האט דער ה' ב. צווייג נישט אריינגעטראכט וואס עס איז געווען די סיבה צוליב וועלכער די „סקלאדקע" איז פערגרעסערט געווארען. דאכט זיך, או אלס זשורנאליסט. וואס ווידמעט זיין פעדער די לאקאלע אינטערעסען, איז ער בודאי מחויב צו וויסען, אז אין אונזער שטאדט עגזיסטירען א רייהע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, וועלכע אהן דער סובסידיע פון דער קהלה וואלטען זיי כמעט נישט געקענט זיך אויסהאלטען. צוליב וואס און פאר וועמען האט די היינטיגע קהלה-פערוואלטונג פערגרעסערט די „סקלאדקע", צו פאר זייער הנאה-וועגען, צי לטובת דער שטאדט? הייסט דען נישט דער ה' ב. צווייג גוט ווי עס זעהט-אויס די פינאנסיעלע לאגע פון אט זיי אינסטיטוציעס און וויפיעל זייערע מיטגלידער פעלט עס צעהלט זיך מישטייגס-געזאגט? שטהן וואלטען זיי אויסגעזעהן די ראדאמער פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, ווען זיי וואלטען זיך בלויז פערלאזט אויף די באר געצעהלטע מיטגלידער, וואס צאהלען נאך פיעל נאכלויפען פון די אינקאסענטען די גראשענס [illegible], וואס קלעקט אפילו נישט אויף בלויז אדמיניסטראציע-אויסהאלטונג. הייסט דאס קיין דער רעש ווען די קהלה פערוואלטונג האט מיט עפעס פערגרעסערט די „סקלאדקע" כדי דערמיט צו דערלייגען אויף די סובסידיעס פון די דערמאהנטע אינסטיטוציעס, האט געהען אויס און צאנקען ווי א ליכט?

ס'איז דאך משום געווען דער חיוב פון דער פערוואלטונג אזוי צו האנדלען דאמאלסט, ווען זי ווייסט גענוי אז, די מיטגלידער פון די פילאנטראפישע אינסטיטוציעס פאלען-אן און ווערען כסדר ווייניגער, און זענען בעדראהט אינטערעסירט צו בעהאלטען זיי די מיטגלידער צו צאהלען זיי די שטייערונג לטובת דער ארטער יענער אינסטיטוציע קאן מען דאך ניט. זייערע נתינות זענען דאך פרייוויליגע, הייסט וואס איז דער „חטא" ווען א קהלה וואס האט רעכט צו מאהנען, קומט צו געהן און בעדערט צו'תוכפו ביי דער שטאדט בכדי צו קענען דערהאלטען די אלע אינסטיטוציעס ביים חיות? קאן מען דען ווייסען אלץ גענוי צי עס זעהען זיך נישט א סך. וואס צאלען ווייניג, אדער אבער גארנישט אויף די [illegible] אינסטיטוציעס און פארוואס זאל טאקע די קהלה-פערוואלטונג זיי נישט שטעלען א העכערע „סקלאדקע" פון וועלכע א טייל זאל געהען אויף די קהלה - בעדארפענישען און א טייל אויף די וויכטיגע אינסטיטוציעס!

אמת די נויט איז גרויס, נו דעריבער זאל מען אפשר פערקלענערן די סובסידיעס פון למשל, אנ'„עזרה", א גמילת-חסד-קאסע, לינת-הצדק", תלמוד תורה וכ"וז דער שכל איז דאך מחייב פערקעהרט, טאקע דערפאר וואס די נויט איז גרויס, פערגרעסערט זיך דאך די צאהל בעדערפטיגע. וואס „עזרה" גמ"ח-קאסע, לינת הצדק, וכדומה ברויכען בעזארגען.

אמת, די „סקלאדקע" איז טאקע גשחטכערט געווארען. אבער געהעכערט געהארען איז זי נאר לטובת א גאנצע רייהע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, וואס לעבען און עקזיסטירען און געבען הילף. פאר וואס פרעגט מען נישט די קשיא אויף דער פריהערדיגער קהלה-פערוואלטונג, וואס האט איינגעשטעלט סובסידיעס אויף איטבויען א נייע מקוה אין א וויזה בודזשעטען, וואו איז די מקוה, וואו לעבט זי און וואו עקזיסטירט זיך אבער געלד אויף דעם צוועק האט מען איינגעמאהנט ביי דער בעפעלקערונג.

יעצט נאך א זאך. פאר וואס דערמאנט זיך נישט דער ה' ב. צווייג דעם שטרענגען בירוקראטישען רעזשים, וואס האט געהערשט ביי דער פריהערדיגער קהלה-פערוואלטונג אין דער בעציהונג צו די עטאט-צאהלער? צי געדענקט שוין נישט ה' צווייג ווי ס'האט אויסגעזעהן די בערימטע הערשאפט-עפאכע בימי ר' הענעך? און ווי אזוי זעהט עס אויס ביי דער היינטיגער פערוואלטונג? פי הערט מען היינט כאטש אועלעע עהנליכע אנקלאגעס וואס א מאהל?

נישט קוקענדיג אויף דעם געלד-מאנגעל, וואס הערשט אין דער קהלה בעמיהט זיך דאך די היינטיגע פערוואלטונג ווי ווייט מעגליך צו פערלייכטערן דעם [illegible]. אויב יעניקר וועגדעט זיך וועג [illegible] הנהגה.

עד כאן ראש אם.

יעצט וויל איך בעריהרען אין עטליכע שורות דעם ענין פון קעלצער ביודזשעט.

אין „ראדאמער-קעלצער לעבען" פון פאריגע וואך, האב איך געליינט אין דער קעלצער אבטיילונג, אז אויך דארט שטורעמט זיך וועגען בודזשעט פון נייעם יאהר. אלס מאטיוו פון דעם סכסוך גיעט דער קעלצער קארעספאנדענט אן, אז דאס איז געשעהן צוליב דעם, וואס א געוויסע פראקציע אין דער קעלצער קהלה וויל אריינשטעלען אין בודזשעט א פענסיע פאר א שוחט, ווייז: אויט פאר א נייעם.

אלס ראדאמער תושב וויל איך מיר נישט נעמען די רעכט זיך אריינצומישען אין די קעלצער ענינים. און איך בעט ווערפאר איבער די ת״ה פרנסים פון די קעלצער יודישע קהלה. איך וויל נישט חלילה פערמינדערען זייער אויטאריטעט. ס'איז מיר נאר א ווינדער, וואס דער קארעספאנדענט איז אזוי אויפגעבראכט אויף דער העזה פון יענער פראקציע (אויב כ'האב קיין טעות נישט, מיינט ער, דאכט זיך, די אגודה'שע) סטייטש ווי זי פאלט אויס צו פערלאנגען אזא זאך, בעת די יודישע בעפעלקערונג ליידט אזא שרעקליכע נויט.

ס'איז דאך פשוט נאאיוו! (איך בעט ענטשולדיגונג ביים ה' קארעספאנדענט פאר דעם דעם אויסדרוק) אז צוליב א וואסער נישט אין פענסיע פון א שוחט אין בודזשעט זאל זיך לוינען צו אפעורירען אזש מיט א 42-ער קאליבער, ווי דאס איז דער שרייענדיגער ארגומענט פון נויט. מ'קאן מיינען טאקע מי יודע, אז צוליב אט דער פענסיע ווערט בעדראהט די יודיש נויטליידענדע בעפעלקערונג אין קעלץ.

איך וויל דא נישט פערטיידיגען — נישט דעם שוחט און נישט יענער פראקציע. איך גיה בכלל נישט אריין אין עצם פון דער שוחט-פראגע און מיין זיך נישט ארויסצוזאגען אפילו מיט א ווארט דערפאר, אדער געגען. ס'איז נאר בלויז אויפפאלענד, וואס צוליב אזא, אין תוך גענומען נישט געוואלדיג-וויכטיגער פראגע, זאל אזש אויסברעכען אזא שטורעם, וואס זאל אויפרייסען א זיצונג און די פראקציעס זאלען זיך צעקריגען.

אלא וואס דען? — לויט מיין מיינונג איז דאס א פאליטישער טריק. די קהלה-פראקציעס זענען צווישען זיך ניט שוה בשוה. די פארטיי-דיפערענצירונג טיילט זיי פונאנדער און מסתמא זענען נאר פערהאן חלוקי-דעות, נאר דער שוחט-ארגומענט מיט'ן נויט-צליארם האבען א גרעסערען אבקלאנג ביי דער עפענטליכקייט, וועלכע ווערט גיכער אפשר בערעכטיגען, וואס מען איילט נישט צו סיט'ן בודזשעט...

דער סוף איז, אז אלץ גיהט געהט אויס צום „בידנעם" בודזשעט, וועמען ס'איז נעבעך בעשערט תמיד צו האלטען דער וואנדער-שטאק אין האנד אין אבריכטען גלות.

א ראדאמער.

ערב א קאטאסטראפע!

(צו דער טרויריגער לאגע אין בית-יתומים)

מען טאר ניט לענגער בעהאלטען פאר דער עפענטליכקייט דעם נאקעטען אמת; איינע פון אונזערע טענסטע אינסטיטוציע שטעהט ערב חורבן!

עס קען זיך קיינער ניט פארשטעלען, עס האבען זעהר ווינציג אנ'אהנונג וויפיל מיה, און הארעוואניע, וויפיעל ענערגיע און אנשטרענגונג עס האט פערווענדעט די פערוואלטונג פון דער געזעלשאפט פאר יתומים-פערזארגונג, כדי דערהאלטען אזא וויכטיגען אנשטאלט ווי דער בית-יתומים.

שוין עטליכע יאהר, ווי דער קאמיטעט פון בית-יתומים ראנגעלט זיך מיט דעפיציטען, די צענטראלע פון דער געזעלשאפט איז היינט נישט אימשטאנד צו שטיצען די אפטיילונגען, אמעריקא גיט קיין געלד נישט. די מאגיסטראט-שטיצע זענען גראשענס אין פערגלייך מיט די אויסגאבען, וואס די יתומים-פערזארגונג בעדארף האבען.

דער היגער קאמיטעט פאר יתומים-פערזארגונג און בית-יתומים ראנגעלט זיך מיט דעפיציטען און אויב עס וועלען נישט געפונען ווערען קיין דרינגענדע מיטלען, אויב עס וועלען נישט קומען תיכף אויסערגעוועהנליכע אנשטרענגונגען דראהט די געפאהר, אז דער היגער בית-יתומים זאל זיך, חלילה, שליסען.

וואס פאר א חרפה וואלט דאס געווען פאר אונזער שטאדט, וואס פאר א קלאפ דאס וואלט געווען פאר אונזערע יתומים-קינדער! מיר וועלען קיין איין מאמענט ניט צווייפלען דערין אז ראדאם וועט ניט דערלאזען צו אזא קאטאסטראפע. דער קאמיטעט פון בית יתומים מוז געראטעוועט ווערען און באקומען מיטלען פארטצוזעצען די גרויסע און נוצליכע דערציהערישע טעטיגקייט.

ראדאמער יודען, אויף דער וואך! עס איז ערב א קאטאסטראפע, ערפילט אייער ברידערליכע הילף לגבי אונזערע געליטענע יתומים.

הערש מעכל גרייט זיך צום עקזאמען.

וואס איך בין? אז אך און וויי איז מיר, איך בין א דאמען שניידער, בין איך.

א דאמען-שניידער! איהר ווייסט, וואס דאס הייסט א דאמען שניידער? אסור צי איהר, און אנדערע) טויזענדער טענער הייסען וואס דאס איז אזוינס א דאמענשניידער.

אויף דער וועלט זענען דא זיבציג אומות, און די גרעסטע אומה זענען די ווייבער. צעהנדליגע מאכען זענען דא אויף דער וועלט, און דאס גרעסטע פאך איז א שניידער. און אמערגסטען פון אלע שניידערס, איז — א דאמען-שניידער.

איהר קענט אייך עפעס פארשטעלען א מאנספיל, אנ'אמת'ער „ווראדזאנע מענשטשיזנע" דרייט זיך גאנצע טעג ארום ווייבער. און ווייבער, דארפט איהר וויסען, זענען דאך פערשידענע, פון פערשידענע „מאשטשען" און קאלירען; הויכע און שמאלע, נידעריגע און דיקע. ווייבער מיט פיגורען און ווייבער אהן פיגורען, ווייבער — לאלקעס, און ווייבער פערזעהעניטשען. ווייבער מיט גלייכע פלייצעס, און ווייבער — נישט נעדאכט זאל עס זיין — מיט א שטיקעל הויקער. ווייבער עלאסטישע און ווייבער ווי קלעצער. ווייבער מיט טאליעס און ווייבער „יעדנאסטאניע" ד. ה. „הינטען און אויבען איז איין גלייבען"...

פערשטעהט זיך, אז אלע, די הויכע און די נידעריגע, מיט פיגורען און אהן פיגורען, די גלייכע פלייצעס און קרימע פלייצעס, קלעצער און הויקערס, אלע, אלע ווילען זיי זיין „גראציעס" אלע ווילען זיי „קרולעווען". יעדע וויל זיין „באסקא" און „מאראווע" כאטש נעם און גיסט זיי איבער אין א פארם... יעדע מוזטו מאכען קאמפלימענטען, יעדע דארפט איהר לויבען ביז'ן זיבטען הימעל, יעדע דארפט איהר אבזאגען דעם אייגענעם פזמון: אך ווי שיקאווע איהר זענט אין קאסטיום. ס'ליגט דאך אויף אייך ווי אויף א גיפס-פיגור. פ'טאנצט דאך פון אייך ארא. גיט נאר א קוק אין שפיגעל. איהר זעהט דאך אויס „פישנע". אנדערע 18 יעהריגע מאניענקעלעך מעגן זיך דאך בעהאלטען פאר אייך, איהר זעהט אויס „ראסקאשנע" — אנ'אבת'ע פרינצעסין...

און דאס מוזטו יעדע בעזונדער אפזאגען דעם „שטרוף". מעג זי אויסזעהן אין דעם נייעם קאסטיום ווי א רוח, ווי א שווארץ יאהר, מוזטו זי בעשיצען מיט קאמפלימענטען, יעדע בעזונדער מוזטו אפזינגען א בעזונדערען שיר השירים.

און דאס פאסענז איהר ווייסט, וואס דאס הייסט א פרוי פאסענז שעה'ן לאנג מוזטו טאנצען אויף די קניען און גלעטען, א גלעט אדויף און א צי אראפ און בעת מעשה, אזוי לאנג ווי דו שטייפסט אויף די קניהען און דו גלעטסט אזוי לאנג מוזטו האלטען קאפ און האלטען אין איין ענטפערען. זי שטעהט שטייף ווי זי וואלט אראפגעשלינגען א שטעקען. קוקט אין שפיגעל. האלט זיך אין איין דרעהען און אזוי ווי זי דרעהט זיך, מוזטו זיך מיטדרעהען. און צו די אלע צרות, האלט זי אין איין רעדען. איהר קריגט געשוואלענע קניהען. און זי — רעדט. פון דעם אנמעסטען ביז'ן אויסטוהן, ווייסט איהר, ווי אזוי איהר מאן האט זיך אין איהר „זאקאכעט" איבער

פון דער האנדעלס = וועלט.

יוליוש לעווששטיין,

קאָמיסיאָנס - לאגער פון דער אקצ. געז. פון בוימוואָל-סחורות י. ק. פּאָזנאנסקי אין לאָדז.

די טעג איז געעפענט געוואָרען א נייע פלאַצוווקע פאַר הורט-פערקויף פון טעקסטיל-סחורות, דאָס איז דער קאָמיסיאָנס-לאַגער פון דער אקצ. געז. פון בוימוואָל-סחורות פון י. ק. פּאָזנאַנסקי.

דער ניי ערעפענטער קאָמיסיאָנס-לאַגער פון דער פירמע וועט זאָרגפעלטיג בעדינען די ברייטסטע סוחרישע ספערען. זייט צענדליגער יאָהרען זענען די געוועבען פון די מעכטיגע אינדוסטריע - אנשטאַלטען פון דער אקצ. געז. י. ק. פּאָזנאַנסקי אנערקענט אויפ'ן מאַרק אלס מוסטער פון אויסגעצייכנעטקייט, דויערהאַפטיגקייט פון קאָלירען, שעהנע מוסטערען און אונפערגלייכליכער קוואַליטעט. די מעלות זענען אויך שייך אלע אויסאַרבייטונגען פון דער פאַבריק, ווי ווייסע סחורות, געפאַרבטע, געדרוקטע, צוויטן וינטער-סעזאָן, אין העכסטע סאָרטען.

דאָס גאַנצע טעקסטיל-סוחרטום, וואָס אינטערעסירט זיך מיט דער פּראָדוקציע פון דער דערמאָנטער פירמע, וועט געפינען אין דער נייער פלאַצוווקע א פערשטענדיגונג פאַר זייערע וואונשען און פריינדליכע בעציהונג, ווייל די לייטונג פון דעם לאַגער וועט אין דער ערשטער רייה בעמיהען זיך צו פערבעסערן די לאַגע פון איהרע אָבנעהמער. אין דער שפּיץ פון לאַגער שטייט דער געשעצטער אין אלע סוחרישע קרייזען ה' יוליוס לעווששטיין, וויצע פּרעזעס פון סוחרים-פעראיין אין לאָדז ראַטמאַן פון דער האַנדעלס און אינדוסטריע-קאַמער.

נייע פאַבריק פון צינק = ווייס.

ווי מיר דערוויסען זיך וועט די צינק ווייס פאַבריק, וועלכע ווערט נעבויט דורך דער פּוילישער צינק פאַבריק וועלכע איז איינגעריכטעט לויט דער נייסטער טעכניק וועט פּראָדוציִרן 300 וואַגאָנען צינק ווייס יעהרליך די אויסאַרבייטונג וועט זיין די זעלבע ווי די צינק - ווייסען פון די דייטשע פאַבריקען.

פון האנדווערקער = קלוב.

מאָנטאָג דעם 19 ד. ח. איז אין האַנדוו.-קלוב פאָרגעקומען דאָס ערשטע קוואַרטעל-פערזאַמלונג פון פע-איינינטען סטאָליער-צעך.

דער פאָרזיץ. פיהרט דער סטאַרשע ח. גאָלדפאַרב, אלס אסעסאָרען ווערען איינגעלאַדען די ה"ה: מ. ראָזענצווייג און י. פרידמאַן. דער סטאַרשע גיעט אָפּ א בעריכט פון דער פערוואַלטונגס-טעטיגקייט פאַר'ן קוואַרטעל. צווישען אַנדערע זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען אַלע נויטיגע פאָרמאַליטעטען צו די מייסטער-עקזאַמען. דער קאַסע-בעריכט און בודזשעט אויפ'ן לויפענדען יאָהר זענען בעשטעטיגט געוואָרען.

פון פעראייניגטען שנ״דער - צעך

דעם 21-טען ד. ח. איז פאָרגעקומען דאָס קוואַרטעל-פערזאַמלונג פון פעראייניגטען שניידער-צעך. דעם פאַרזיץ האָט געפיהרט סטאַרשע ה' הערש שפּילפויגעל. אלס אסעסאָרען זענען איינגעלאַדען געוואָרען ה"ה: ראָדזשיצקי ז. און דוד שטרום, דעם טעטיגקייט-בעריכט האָט אָפּגעגעבען סעקרעטאַר ה. בוירמייסטער, וועלכער אינפאָרמירט די פערזאַמלטע וועגען די פערשידענע קאָמפּליצירטע אַרבייטען וואָס די פערוו. האָט אַדורכגעפיהרט די לעצטע חדשים. צווישען אַנדערע זענען אַדורכגעפיהרט געוואָרען די רעיעסטראַציע צו די עקזאַמענס, וועלכע זענען פאָרגעקומען דעם 9—8 ד. ח. מיט א גוטען רעזולטאַט פאַר די מיטגלידער, וועלכע זענען געווען צוגעגרייט צום עקזאַמען. דער קאַסע-בעריכט און בודזשעט אויפ'ן לויפענדען יאָהר זענען בעשטעטיגט געוואָרען.

אָבסערוואַטאָר.

די אוירען. ווי לאַנג זי איז נאָך דער חתונה, וויפיל קינדער זי האָט, ווי אַזוי די „מענטשטשיזנעס" נעמען זיך פאַר איהר א אויג אַרויס, סאַרע צרות זי האָט געהאַט זומער אין קריניצע. און ווי אַזוי איהרע „קאַלעזשאַנקעס" זענען אויף איהר „זאוזדראַסנע", ווי זיי רעדען אויף איהר אויס, וואָס אין דער קאָרט איז נישטאָ, פאַרוואָס זי מיידט אויס „דאַמסקע טאָוואַזשיסטווע". אַז זי וויל בעסער האָבען צו טוהן מיט צעהן „מענטשיזנעס" ווי מיט איין „קאַביטע", סטמע זעלטענע „גאָספּאָדיניע". וואָסערע צרות זי האָט פון די דינסטען, נישטאָ איינע א רעכטע און צו דעם ווערען זיי באַלד גאַנצע שמעלקעס ביי'ן בעל הבית.

זי רעדט און דו ריטשסט זיך אויף די לענדען, זי רעדט און דו גלעטסט אין דערביי מוזטו האַלטען קאָפּ איהר צו ענטפערען און צוצובאָמבקען: יאָ, ניין, פאַרוואָס ווי אַזוי, גערעכט. דיר שווינדעלט פאַר די אויגען, די פיס ציטערען דיר, די ביינער ברעכען דיר, ווי נאָך א שווערער גריפע, די שלעפען — האַקען דיר און זי — רעדט. שטייט ביים שפּיגעל און פ'סויל לויפט און טאָמער האָסטו שוין מיט מזל געענדיגט, פערדרייט זי פ'גוזעל און פערציט די ליפען. וואָס איזו זי זעהט נישט אויס „זגראַבנע".

און דאָס איז טאָג-איין, טאָג-אויס, יעדען טאָג אנדערע ווייבער, מיט אַנדערע פיגורען, פון בעגינען ב'ז'ן אָוונד קריכען אויף די קניען און האַלטען אין איין גלעטען, גאַנצע טעג אויסהערען מעשיות פון זייערע מענער און פון זייערע „פּאָחאָדזעניעס" און פון די דינסטען וואָס וואַרפען אייגלעך און טויגען אויף כפּורות.

דאָס איז א דאַמען שניידער.

וואָלט דאָס אַלץ נישט געווען אַזוי שרעקליך. איך וואָלט שוין די אַלע צרות און פּורעניות גענומען פאַרליב, ווי זאָגט איהר; אַז דער וואָרים קומט אין כריין אריין... מסתמא איז מיר דאָס אָנגעשריבען געוואָרען פון ששת ימי בראשית, אַז איך, הערש מעכל זאָל מיינע יאָהרען אָפּפינסטערען ביי די ווייבערישע ספּודניצעס, מסתמא איז דאָך אַזאַ ביטערער גזר אויף מיר אַרויסגעגאַנגען.

וואָלט איך שוין דאָס אַלץ גענומען פאַרליב, ווען נישט די לעצטע גזירה — די עקזאַמען גזרה.

איהר האָט שוין אַמאָל געהערט א שניידער אויף א עקזאַמען? עקזאַמענס האָבען געדאַרפט האָבען: דאָקטוירים, אַדוואָקאַטען, אינזשינירען און אַנדערע לא יצלחס, זיי האָבען בעדאַרפט עקזאַמענס, אָבער א שניידער זאָל דאַרפען אָפּגעבען א עקזאַמען, ווער האָט דאָס אַמאָל געהערט אַזעלכעס, ווער?

האָבען מיר דאָך אָבער א וועלט מיט נייע „ווינאַלאַזקעס", א וועלט מיט ראַדיאָס און מיט אַנדערע שלאַק, האָבען זיי, די היינטיגע מאָדישע צוגעטראַכט א א פונק נייעם „ה' נאַלאַזעק" — א „קאַמער", א האַנדווערקער - קאַמער מיט ליידיג גייערס, זיצען ווי בטלנים און טראַכטען אויס פערשידענע „חכמות" און היות ווי אונזער „קאַמער" איז לא עליכם „חסרון כיס" מאַכט מען עקזאַמענס.

איצט גרייט איך מיך טאַקי צום עקזאַמען. איהר הערט, איך, הערש מעכל וועל האָבען א עקזאַמען. נישט איך עס, נישט איך שלאָף, נישט איך ווייס אויף וואָסערע וועלט איך בין, א קליינינקייט - א עקזאַמען!.., אַז איך ווייס נישט, וואָס די „חכמים" פון צעך וועלען מיך אַלץ פרעגען, וואָלט איך מיר שוין ווי עס איז א עצה געגעבען, נאָר גיי און ווייס, וואָס דער נאַר האָט אין זינען...

וואָלטען זיי געפרעגט, ווי אַזוי אַזאַ יוד ווי איך נעמט היינטיגע צייטען אויף שבת אָדער א פראַגע: צו וועלכע טישאַנצע כפּרות דאַרף מען די צעכען מיט די סטאַרשעס, מיט די פאַר סטאַרשעס, מיט די אַלע שמאַכנעס, וואָלט איך געוואוסט וואָס ענטפערען, איז אָבער די צרה, וואָס וועגען די זאַכען פרעגען זיי נישט, זיי האָבען אַנדערע „באַכמעניסטע" פראַגן, למשל: אין וועלכען יאָהר איז אויסגעבראָכען די ערשטע „באָווסטאַניע", ווי ס'האָט געהייסען בערעק יאָסעלעוויטש'ס עלטער-זיידע, ווער איז געווען דער מחבר פון צעכען-געזעץ און אַנדערע „חכמות".

איך פרעג אייך: איז דאָס א עסק פאַר א יוד א מטופל מיט קליינע ווערים, זיך איצט אָהעקועצען „שפּונדירען" „היסטאָריע" מיט „פּאָווסטאַניעס" מיט בערעק יאָסעלעוויטש'ס עלטער-זיידע, אַז מיר ווערט דער קאָפּ געשוואָלען פון וואַנען צו נעמען אויף א קוואַרטעל דירה-געלד, צו וואָס טויג מיר די גאַנצע „קאַמער" מיט די עקזאַמענס, צו וואָס?

אויף דער וועלט זענען דאָ זיבציג אומות און די ערגסטע אומה זענען די ווייבער. צעהנדליגער פאַכען זענען דאָ אויף דער וועלט אין דאָס ערגסטע פאַך איז דאָס שניידעריי און אמעהרסטענס פון אַלע שניידערס איז — א דאַמען שניידער...

י. אַבערשאַנעק.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

אין ראדאם.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעריכט פון דער יעהרליכער אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער ציונ. ארגאניזאציע אין ראדאם, וואס איז ערשיענען אין אונזער צייטונג פון 23|1 ר. י. № 344 בעט מען אונז פון סעקרעטאריאט פון דער ציונ. ארג. צו פערעפענטליכען א אויסבעסערונג פון דער אבגעדרוקטע ליסטע מיטגלידער פון נייעם קאמיטעט, אין וועלכען עס זענען על פי טעות דורכגעלאזט געווארען די נעמען ח"ח פרוס. פ. מושקטבליטה און אהרן מערין.

וועגן אנולירן אלטע שטייערן.

וואס זאגט דער נייער אקולניק?

דעם פינאנץ-מיניסטעריום האט צוגעשיקט צו אלע איזבא סקארבאוועס א נייעם אקולניק, אין וועלכען עס ווערט בעדייטענד פערברייטערט די קאמפעטענץ פון די „אוזשאנדען" און פון די „איזבעס" וועגען מאכען הנחות און צולייגען אויף ראטעס די פערלעגענע שטייערן.

אין דעם אקולניק ווערט געזאגט:

1) די איזבא סקארבאוועס זענען בעאויפטראגט צו שענקען די פערלעגענע סומעס פון הכנסה-שטייער, וואס קומט ביז'ן יאהר 1930 איי שליסלין. אבער נישט מעהר ווי ביז 500 זלאטעס, דאס הייסט, אויב מען איז שולדיג מעהר, קען מען נישט שענקען. אין אזעלכע פאלען, וואס מען איז שולדיג גרעסערע סומעס „דאכאדאווי", קען מען זיך ווענדען דירעקט צו פינאנץ מיניסטעריום.

2) די איזבא סקארבאוועס קענען שענקען פערלעגענע גרונט-שטייערן, וואס בעטרעפט נישט מעהר פון צוויי טויזענט זלאטעס, אחוץ שטראף און ציגזען, אויב דער חוב קען נישט מעהר ווערען אויסגעמאנט.

3) די איזבא סקארבאווא האט די קאמפעטענץ צו צולייגען אויף ראטעס אויף א צייט ביז 12 חדשים אזעלכע סומעס „פאדאטקעס", וועלכע בעטרעפען א שטראף, ציגזען און עקזעקוציע-קאסטען נישט מעהר פון תונדערט טויזענט זל.

4) די אוזשענדען סקארבאוועס בעקומען די קאמפעטענץ אלע פערלעגענע שטייערן, וועלכע בעטרעפען ביז צען טויזענט זלאטעס. אחוץ שטראף, ציגזען און עקזעקוציע-קאסטען, אויסצוצאהלען אין ראטעס אין משך פון 6 חדשים, אין אויסנאהם פאלען זאגאר ביז איין יאהר.

5) די אוזשאנדעס האבען אויך רעכט צו פראלאנגירען איינגאנצען דאס צאהלען די פערלעגענע שטייערן, וואס בעטרעפען ביז 5 טויזענד זל. אויף א צייט פון צוויי חדשים.

אין איינצעלנע אויסנאהם-פאלען קען מען אויך פראלאנגירען ביז א יאהר צייט.

6) די דאזיגע פראלאנגאציעס און צולייגען אויף ראטעס איז נישט מעגליך צו מאכען אויף די „זאליטשקעס פון פאדאטעק אבראטאווי און דאכאדאווי". די דאזיגע זאליטשקעס קען מען צולייגען נור אויף צוויי ראטעס, אויסצוצאלען אין משך פון 2 חדשים.

7) די אוזשענדעס און די איזבאס האבען די קאמפעטענץ אין אלע פאלען, ווען צולייגען אויף ראטעס אדער פראלאנגירען, צו פערקלענערען די גרויס פון די ציגזען, וואס מען נעמט פאר אויפהאלטען דאס צאהלען. מען קען פערקלענערען ביז אויף 1 פראצענט חודשליך.

לויט דעם דאזיגען נייעם אקולניק איז בעדייטענד פערברייטערט געווארען די קאמפעטענץ פון די אוזשענדעס בנוגע דאס פראלאנגיגען און צולייגען אויף ראטעס, און עס איז אויף פערבריימערט געווארען די קאמפעטענץ פון די איזבאס בנוגע דאס שענקען די נישט איינגעמאנטע שטייערן.

אויב מען וויל זיך ווענדען צו דער איזבא וועגן אנולירען „זאלעגלי פאדאטקעס", וועלכע מען קען נישט אויסמאנען, ווייל דער שטייער-צאהלער איז פערארימט, דארף מען די ביטע אויסשרייבען און אדרעסירען זי צו דער איזבא, אבער מען דארף זי דערלאנגען צום ארטיגען אוזשאנד מיט א ביטע זי איבערצושיקען צו דער איזבא.

אין אזא ביטע, וועגן שענקען זאלעגלי פאדאטקעס, דארף מען אנווייזען פאר וואס מען קען נישט בעצאהלען די שולדיגע שטייערן, פארוואס מען זעהט נישט קיין מעגליכקייטען צו קענען זי אמאהל בעצאהלען, אנווייזען אויף וויפיעל מען איז פערארימט און בעטען דאס מען זאל שענקען דים שטייערען חוב.

דער אוזשאנד פיהרט דורך א אויספיהרליכע קאנטראל צי דער שטייער צאהלער איז ווירקליך נישט אימשטאנד צו בעצאהלען. און אויב נאך אזעלכע צוויי אויספארשונגען ווערט מיט עדות בעשטעטיגט, אז מען קען טאקע נישט אויפמאהנען דער שטייער-חוב און אז דער שטייער צאהלען איז טאקע נישט אימשטאנד צו צאהלען — ווערט דער חוב אנולירט.

טאג-בוך

פון א ראדאמער זעלבסטמערדער

ווען איך בין געקומען קיין פאלטאוועטאיוע צום געוועזענעם ראדאמער פולקאווניק אויפמאהנען די טויזענד רובל פאר מיין טרחה האט מען שוין דעמאלט געגומען שמועסן, אז עס גרייט זיך אויף דער וועלט א גרויסע מלחמה. מ'האט יא געגלויבט דערין און מ'האט נישט געגלויבט. די טעג זענען דערווייל נישט געשטאנען און איך האב דאס מייניגע נישט פערגעסען. איך בין כסדר טאג נאך טאג געגאנגען צום פולקאווניק, וועלכער האט אויך אין פאלטאווע פערנומען אנגעזעהענעם פאסטען אין דער רוסישער זשאנדארמעריע. געזעהן, אז ער קען נישט מיינע פטור ווערען האט ער שוין לעצטענס אנגעזאגט זיינע אונטערטהעניגע, אז וויבאלד איך וועל זיך מעלדען אין זיין קאנצעלאריע זאל מען מיך נישט אריינלאזען.

פערשטעהט זיך — האט פיניעלע ווייטער גערעדט – אז זיין בעפעהל איז אויסגעפיהרט געווארען און איך האב מעהר נישט געקענט אריבערטרעטען די שוועל. איז דאך מיר פארט א שאד געוועזען די צוגעזאגטע 1000 רובעל. בין איך ווייטער נישט אבגעשטאנען און גענומען בשוט פערפאלגען דעם פולקאווניק אויף דער גאס, ס'איז אזוי ווייט געגאנגען ביז ער האט מיך איינמאהל געהייסען ארעסטירען, נאר ווייזט אויס, ער האט מיך מורא געהאט צולאזען אין ארעסט, ווייל אין דער רוסישער אויספארשונג'ס-אמט אין פאלטאווע האב איך פארגעשטעלט פערשידענע וויזיטקארטען פון אייער פרוי און פון איהם. כ'מיין דעם פולקאווניק און איך האב דארט דערקלערט די גאנצע געשיכטע פאר וואס איך מאהן מיך טויזענד רובעל. איך דער פאליציי האט מען אנגעהויבען זיך שושקען. די העכערע בעאמטע האבען געהויבען מיט די גלייצעס ווי זיי וואלטען אליין נישט פערשטאנגען מיין חטא, און צוליב וואס מ'האט מיך געהייסען ארעסטירען.

ווי איך האב דערנאך געהערט פון היניגער די קליטן האט מען דעם פולקאווניק געטענה'ן צו וויסען, אז ער זאל אבזאקען פון ענק ווייל דערפון קאן ארויס א גאנישט שעהנע סענסאציע וועלכע קאן איהם נאר קאמפראמיטירען. דער פולקאווניק האט זיך געכאפט דערויף אין תיכף פערריבען די גאנצע מעשה. פערשטעהט זיך, אז מיך האט מען באלד ארויסגעלאזט אויף דער פריי און דער פולקאווניק איז צו מיר געווארען גוט ווי א טויב. ער האט מיך פערבעטען צו זיך א היים און צו מיר אזוי געזאגט: הער, בייניעק, קיין טויזענד רובעל זיך צוגעבען האב איך נישט. אבער איך קען דיר שאפען א פערדיענסט וואס זאל מעהר ווערטה זיין פון טויזענד רובעל. איך בין געווארען זעהר נייגעריג אין האב ממש אויפגעצאפעלט, וואס אזעלכעס ער מיינט. האט מיר דער פולקאווניק מוסר געווען א סוד אז ס'איז אנגעקומען פון פעטערבורג א געהיימע ידיעה, אז אין די נאהנטסטע טעג ברעכט אויס די אייראפעאישע קריעג און, אז גאר שנעל וועט פאקומען א מאביליזאציע.

— אלזא, וואס וועט זיין?—האב איך א אונגעדולדיגער געפרעגט.

געקומען קיין ראדאם פאנגען יודישע נשמות, אבער אומזיסט איז נעבעך געווען זיין טרחה.

היינטיגע וואָך האָט ראַדאָם געהאַט א „אַנגעלעגטען" גאַסט, וואָס איז גע- קומען זיך מרחם זיין אויף אונזער שטאָדט אין אַ צייט פון אזאַ שווערען קריזיס.

אַ געוויסער מיסיאָנער לעווינסקי איז געקומען קיין ראַדאָם איינהאַנדלען אַבי- סעל יודישע נשמות. דעם ערשטען ארויס- טאָר האָט ער געמאַכט מאַכן, אין טעאַטער „ראַזמאַיטאָשטשי" דורך א דרשה. ער האָט צו דעם צוועק געלאָזט אויסקלע- בען גרויסע פּלאַקאַטען איבער די שטאָדט, אין וועלכע ער האָט פערבע- טען „די תערן יודען" צו קומען איהם הערען.

צו גלייכער צייט האָט מען ארויס- געלאָזט אין שטאָדט א קול, אז מען צאָהלט-צו געלד און מען טיילט פּאַס- טענס מיט פּענסיעס, אויב מ׳וועט אי- בערגעהן צו דעם גלויבען, וואָס דער מיסיאָנער לעווינסקי שטעלט פאָר.

פערשטעהט זיך, אז די שטאָדט האָט זיך גלייך געכאַפּט, אז דאָ שמעקט מיט שמד-פּראָפּאַגאַנדע און, אַז די מיסיאָ- נערישע ארבייט בענוצט זיך מיט בלאָ- פערישע הבטחות, כדי אָנצוצינדען אַ חשק ביי נאַאיווע און אונבעוויסטזיניגע און זיי אַזוי-ארום אריינאַרען אין זיין נעץ, וואָס אי, אויסגעשפּרייט געוואָרען ספּעציעל אין אַזאַ צייט, ווען מענשען הונגערען און ליידען נויט. די מיסיאָ- נערען שפּעקולירען צו-מייסט אויף אַ צייט פון קריזיס, דאַן האָבען זיי גרעסער האָפנונגען אויף א שטאָך ארבייט און זיי חלומ׳ען דאָן מעהר ווי שטענדיג אַז זיי וועלען פאַנגען נשמות פאַר אַבי- סעל זופּ און אַ פּאָר ולאָטעס אלס צו- גאַב.

דאָס זעלבע איז אויך געהען מיט ראַדאָם. דער מיסיאָנער לעווינסקי, וואָס איז געקומען צו „די תערדן יודען" האָט געמוזט, אפנים, זיך ער- פאַהרען, אַז אין אונזער שטאָדט הערשט א גרויסער קריזיס. ער האָט דעריבער פערקירצוועט די לייצעס אהער. אָבער עס האָט נעבעך געמאַכט אומזיסטע הוצאות. ער האָט דאָ נישט געטראָפען אויף קיין נאַראָנים און עולם האָט גלייך תופס געווען דעם עסק. אויף דער דרשה וואָס ער האָט געזאָלט האַלטען פאַריגען זונטאָג אין „ראָזמאַי- טאָשטשי" איז דוקא יאָ געקומען אַ גרויסער עולם יודען, אָבער ווי נאָר לעווינסקי האָט גענומען דרש׳ענען און מיט א ענטבלויזטען קאָפּ גענומען שי- טען מיט פסוקים פון תנ"ך, האָט דער יודישער עולם געפאָדערט, אַז דער מיסיאָנערישער „מגיד" זאָל אָנטוהן אַ היטעל, כאָטש אַ קאַפּעל, א יאַרמולקע, אַזוי ווי עס פערלאַנגט דער יודישער דין.

אויפ׳ן זאַהל איז ענטשטאַנען אַ טו- מעל; א טייל פון עולם האָבען געהייסן דאַווענען מנחה און ס׳האָבען זיך באַלד דערהערט הויך אויפ׳ן קול דער בע- קאַנטער „אשרי יושבי ביתך". א טייל האָבען געהוסט, א טייל האָבען געניסט. מיט איין וואָרט, ס׳איז אויסגעבראָכען א קראַץ-מוזיק, אז דער בעסטער קאָנ- צערט האָט געמעגט געהט אין דער זייט.

פערשטעהט זיך, אז נאָך אזאַ כיבוד יום-טוב האָט דער מיסיאָנער נישט גע- קענט ווייטער פאָרזעצען זיין דרשה וועלכע אין טאַקע מעהר נישט גישט פאָרגעקומען.

„די תערדן יודען" זענען געקומען, אָבער זיי האָבען זיך נישט געלאָזט פאַנגען. אַ שאָד געווען די הוצאות.

אַ ביטער רחמנות נעבעך...

שרעקליכע נויט ביי די ראדאמער שיסטער.

ראַדאָם פערמאָגט איבער 1000 שוס- טער, פון וועלכע קוים 10 פּראָצענט קומט אָי נישט אויס מיט חיונה, די איבריגע 90 פּראָצענט לעבען אין אַ אויסערגעוועהנליכע נויט. דאָס איז דער רעזולטאַט דערפון, וואָס די גאַנצע שוס- טער-בראַנזשע ביי אונז אין שטאָדט וועגעטירט שוין עטליכע יאָהר און געהט אונאויפהערליך באַרג אראָפּ.

דאָס גרעסטע אומגליק פאַר דער לע- דער-בראַנזשע אין פּוילען בכלל איז דער אימפּאָרט פון אויסלענדישע שיך און גאַנץ בעזונדערס די אויסלענדישע אונטערנעהמונגען פון דער טשעכישער שיך-פירמע „באַטאַ", וועלכע עפענט אין די גרעסערע שטעדט אייגענע מאַ- גאַזינען אין קאָנקורירט מיט די אָרטיגע שיך-כוהרים און שוסטערס.

די שיסטער האָבען שוין געמאַכט אַ ווענדונג צו די געהעריגע פאַקטאָרען מיט אַ ביטע צו פעראינטערעסירען זיך מיט זייער גורל. די שוסטער צוזאַמען מיט זייערע פאַמיליעס צעהלען בערך 3000 נפשות, וועלכע געהען שיער נישט אויס פון הונגער. איצט קוקט צו אַ נייע צרה. עס האַלט דערביי, אז „באַטאַ" זאָל עפענען אַ אָבטיילונג אויך אין ראַדאָם, און ברענגען גרייטע שיך פון טשעכיען. ווי אַ נייע פירמע, וועט זי מסתמא, אין דער ערשטער צייט צ׳צ׳הען קונים און די שיסטער וועלען אריינפאַלען אין נאָך אַ גרעסערער נויט.

די ראַדאָמער שוסטער נעמען אָן ווי מיר הערען אַן אַקציע און האָבען שוין אונטערגעשריבען אַ פּעטיציע צו דער מאַכט נישט צו ערלויבען דער פירמע „באַטאַ" צו עפענען אין ראַדאָם איהר׳ס אַ פיליע.

— וואָס וועט זיין פערגעסטו? אָט הער, אַזוי ווי איך קאָן דיך. ביסטו זעהר פעהיג אויף שפּיאָנאַזש. דאָס האָט מיר געוויזען דיין ארבייט ווען דו האָסט ארויסגענאַרט קיין וואַרשאַ דעם ה׳ ש. פון ראַדאָם און דיין ליי- טישע אַרבייט ביים צונויפברענגען מיך מיט דער מאַדאַם ש. אויפ׳ן ראַ- דאָמער מאַסקען-באַל. איך וועל עס שטענדיג געדענקען. אַלזאָ, האָב איך פאַר דיר א פּלאַן. ווי די ווייסט, איז ביי א מלחמה זעהר נויטיג פלינקע און פעהיגע שפּיאָנען, וואָס זאָלען קאָ- נען גוט אויסשפּירען דעם שונא. איך גלויב, אז דערצו וועסטו גוט טויגען. איך וועל דיך פאָרשטעלען פאַר דער רוסישער מאַכט. געבען אויף דיר א גוטע מיינונג און דו וועסט בעקומען א גוטען געהאַלט, מעגסטו זיך פער- לאָזען אויף מיר. —

ווען דער פּולקאָווניק האָט מיר גע- געבען די פּראָפּאָזיציע האָב איך מיך אביסעל געוואַקעלט. ס׳האָט מיר יאָ געשמעקט און ס׳האָט מיר נישט געש- מעקט. אָבער ווען אין אַ פּאָר טעג ארום האָט זיך ווירקליך בעשטעטיגט דעם פּולקאָווניקס ריידן; ווען איך האָב דערזעהען אויף די פּאָלטאָווע מויערען הענגען פּלאַקאַטען וועגען מאָביליזאַציע און ס׳איז אויסגעבראָכען אַ גרויסע מהומה, האָב איך אליין אויך זיך דערש- ראָקען. דאָ בין איך אַ פרעמדער, קיין געלד האָב איך נישט, און קיין ראַדאָם איז שוין אויך שווער צופוהרען האָב איך פון גרויס יאוש מישב געווען אז ס׳איז אפשר אַ פּלאַן אַנצונעמען דעם פּולקאָווניק׳ס פאָרשלאָג. איך האָב לאַנג נישט געקלערט און בין תיכף אוועק צום פּולקאָווניק אין אהן שום איבערקלער איינגעקלאַפּט און נאָך אין זעלבען טאָג בין איך געוואָרען א רו- סישער שפּיאָן.

(פאָרטזעצונג קומט.)

בעקאנטמאכונג.

דערמיט האב איך דעם כבוד בעקאנט צו מאכן די ג׳ קליענטעלע דאס די

„דרוקעריי" ד. שיינבוים

ראדאם, רינעק 10

איז איבערגעטראגן געווארן אויף

זשעראמסקי (לובלינער) 9

אין הויף

אינטער דער פירמע

„רעקארד"

סווערט אנגענומען אלעראט דרוק ארבעט

צו זעהר ביליגע פרייזן

100 וויזיטובקעס נאר 2 זל.

קעלצער אפטיילונג.

גראנדיעזע פייערליכקייטן צוליב די פערענדיגונג פון שוהל־רעמאנט.

ווי בעוואוסט, איז מיט א צייט צוריק פערענדיגט געווארען דער גרונדליכער רעמאנט פון דער קיעלצער גרויסער שטאדט־שוהל. די שוהל האט נאכ'ן דורכגעפיהרטען רעמאנט בעקומען א פראכטפולען אויסזעהן. די קינסטליכע מאלערייען, דאס עלעגאנטע מעבעל מאכען א הערליכען איינדרוק, אלץ איז פערהאן אזוי ווי עס פאסט פאר א בית־מקדש־מעט. די קעלצער שוהל קאן איצט גערעכענט ווערען אלס איינע פון די שענסטע שוהלען אין פוילען.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער גבאים־קאמיטעט צוזאמען מיט א גרופע אנגעזעהענע קעלצער געזעלשאפטליכע עסקנים צוגעגרייט א גראנדיעזען יום־טוב פאר די יודישע איינוואוינער.

דער פראגראם פון די פייערונגען איז זעהר א רייכער. זונטאג דעם 1-טן פעברואר קומט פאר אין דער שוהל א רעליגיעזער קאנצערט מיט'ן אנטייל פון א גוט איינשטודירטען כאר און ארקעסטער. גלייכצייטיג וועט פארקומען א התחלת ספר־תורה און די עפענונג פון א ספעציעלען ספר־הזהב, וואו עס וועלען פערצייכנט ווערען די נעמען פון אלע מיטהעלפער ביים דורכגעפיהרטען רעמאנט.

עס זענען נאך פאראויסגעזעהן פיעל אנדערע אינטערעסאנטע פייערליכקייטען. עס איז צו האפען, אז די גאנצע יודישע בעפעלקערונג אין קעלץ וועט אנטייל נעמען אין די גרויסע שמחה פון יודישען קעלץ.

אין איינע פון די נעכסטע נומערן „ראדאמער - קעלצער לעבען" וועלען מיר דרוקען א גרעסערע זאך וועגען דער ענטשטעהונג פון דער גרויסער שטאדט־שוהל מיט 25 יאהר צוריק.

הימעל, ערד און... וואיעוואודזטווע.

די פראגע צי די קעלצער וואיעוואודסטווע וועט ווערען ליקווידירט אדער נישט, האט לעצטענס אנגעמאכט א שטארקען טומעל אין אלע קעלצער קרייזען. נאך מעהר צעמישונג ברענגען די אלע „אלארמען" וועגען דעם ענין.

ערשט מיט א וואך האט די „גאזעטא קעלעצקא" געשריבען, אז די אלע קלאגגען האבען נישט קיין גרונד, מיט א פאר טעג צוריק שפעטער האט עס דער וואיעוואדע זעלבסט ערקלערט אונזער מיטארבייטער אין שוין ברענגט דער לעצטער נומער פון דער זעלבער „גאזעטא קעלעצקא" א גרויסער אלארם־ידיעה, אז „מבורך ראטעווען קעלץ פאר די געפאר פון דער וואיעוואדסטווע־ליקווידאציע"...

וועמען גלויבט מען פארט?

„אהרן הכהנ'ס א אייניקעל, דער בע"ג פון ציון, משה רבינ'ס 5 ספרים און... מכבי".

בלאפערישע משיות פון א קעלצער פוילישער צייטונג.

די קעלצער פוילישע צייטונג „ע. ז." דערצעהלט אזא „הונדערט פראצענטיג אמת'ע" מעשה:

„דער 19 יעהריגער פנחס פון קעלץ האט א גרויסען כבוד. ער איז אהרן הכהנ'ס א אייניקעל און צוליב דעם איז ער א כהן גדול. ווען פנחס ד. פלעגט קומען דאווענען אין שוהל, פלעגען אלע זיך בוקען צו איהם און אפילו דער רב איז איהם אקייגען געגאנגען און געזאגט: זיי בעגריסט אונזער כהן־גדול!

ווען מען האט ארויסגענומען די 5 ספרים פון משה, פלעגט פנחס ד. דער ערשטער צוגעהן צום בארג פון ציון און מאכען הויך א ברכה. אלע אין דער שוהל האבען איהם מקנא געווען און אבגעטוהן כבוד.

מיט איינמאהל איז דעם כהן איינגעפאלען א געדאנק אריינצוטרעטען אין ספארט־קלוב „מכבי" און דא הויבט זיך אן זיין ירידה. ר'. איטשעלע דער רב פון די שוהל האט דערהאלטען א בריעף, אז דער כהן איז געווארען א אפיקורס. א טרויער האט אלעמען איינגעהילט און ווען פנחס ד. איז געקומען אין שוהל אריין האבען אלע מיט א וויינענדיג קול איהם בעדרויערט און ווען דער כהן האט געוואלט ארויפגעהען, ווי שטענדיג, אויפן בארג פון ציון איז דער שמש צו איהם צוגעגאנגען און איהם ארויסגעוואָרפען פון דער שוהל".

ווי געפעלט אייך די כעלמער מעשה? הא?

די טעטיגקייט פון „תומכי־עניים".

די פאפולערע קעלצער אינסטיטוציע תומכי־עניים האט לעצטענס פערטיילט 300 מעטער קוילען און 50 מעטער האלץ פאר ארימע יודישע פאמיליעס. אויסער דעם טיילט די אינסטיטוציע ווייטער פראדוקטען פאר נויטבעדערפטיגע.

„תומכי־עניים" פערדיענט דעריבער געשטיצט צו ווערען פון אלע שיכטען פון דער קעלצער יודישער געזעלשאפט, כדי דערמיט צו ערמעגליכען די ווייטערע טעטיגקייט פון דער דאזיגער זעהר נוצליכער אינסטיטוציע.

ג ויסטער ערפאלג פון די גימנאסטישע איבונגען אין „מכבי".

ווי מיר האבען געהאט געמעלדען, זענען לעצטענס בעגייט געווארען די טעטיגקייט פון די גימנאסטישע סעקציעס ביי „מכבי".

איינינע מאהל אין דער וואך קומען פאר גימנאסטישע איבונגען, אנגעפיהרט דורך די מיטגלידער פר"ל ר. אורבייטעל און ש. אסטראוויטש, וועלכע האבען לעצטענס דורכגעמאכט דעם גימנאסטישען קורס פון וועלט פערבאנד פון „מכבי".

די איבונגען קומען פאר אין גרויסען און זעהר בעקוועמען זאל פון „מכבי"־קלוב. אין זאל זענען איינגעארדענט אלע נויטיגע, מאדערנע גימנאסטיק־מכשירים.

נאך 10 יאהר געקומען פון ארץ־ישראל און פלוצלינג געשטארבען אין חוץ־לארץ.

מיט איניגע וואכען צוריק איז קיין קיעלץ געקומען א אנגעזעהענער עסקן פון דער ארץ־ישראל קאלאניע „בני־ברק" ה' חיים שמאראגט. דעם לעצטען פרייטאג איז שמאראגד געפאהרען קיין בוסק מיט א בעזוך צו זיינע דארטיגע קרוב'ם. קומענדיג קיין בוסק איז דער ה' שמאראגד פלוצלינג קראנק געווארען און איז נאך דעם זעלבען טאג געשטארבען.

דער דאזיגער טראגישער פאַרפאל האט אין קיעלץ ארויסגערופען א זעהר טרויריגען איינדרוק.

מכבי־רינג

פאנד צו בויען א ספארט־סטאדיאן פאר'ן יודישען ספארט־קלוב „מ כ ב י" אין קעלץ

ה' ל. דוכמאן גיעט 10 זל. און רופט ארויס די ה"ה'. הערמאן שטראזבערג, פ. אייזענבערג און ה. שאפשאוויטש

ה' מ. מארדקאוויטש גיעט 15 זל. און רופט ארויס די ח"ה: משה איזקאוויטש, פ. ראיענסליפ און ה. קאכען.

ה' ש. אסטראוויטש גיעט 10 זל. און רופט ארויס די ה"ה: ז. גאלדבלום, מ. קאנער, דאלעק טוימאן, יעזשי ראטמאן און בנימין כוואט.

ה' מ. קאנער ענטפערט מיט 5 זל. און רופט ארויס די ה"ה: ח. י. קענער, מאטיל קאהן, בנימין שיינפעלד, ב. אלבירט.

(פארטזעצונג קומט.)

צו דער פערלאבונג פון פר"ל ד א ר א ר א פ א פ א ר ט
מיט ה' ה ל ל פ י ש מ א ן
ווינש איך פיעל גליק און א הערצליכען מזל־טוב.
אברהם דוד גאלדבליט, קעלץ.

איך זוך א שטעלע

אלס **הויז = פערוואלטער (זשאנדצע)**

אין איין הויז, אדער אין עפליכע הייזער.

מיין בערוף איז א זשאנדצע.

ווענדען קאן מען זיך אין רעדאקציע „פאר א זשאנדצע".

PRZETARG

Tymczasowy Zarząd m. Radomia rozpisuje niniejszym przetarg ofertowy na wydzierżawienie.

ŁAŹNI MIEJSKIEJ w RADOMIU

Oferty w zapieczętowanych kopertach opatrzonych napisem „oferta na wydzierżawienie Łaźni Miejskiej w Radomiu", należy składać do rąk Kierownika Tymczasowego Zarządu m. Radomia, w Radomiu, Magistrat, Rynek. Do oferty dołączyć należy kwit na wpłacone do Kasy Miejskiej Magistratu m. Radomia wadjum przetargowe w wysokości Zł. 500.

Magistrat zastrzega sobie prawo dalszych pertraktacji z wybranymi przez się oferentami, jak również prawo swobodnego wyboru i oceny ofert bez względu na warunki w nich podane.

Informacji odnośnie warunków dzierżawy Łaźni Miejskiej udziela Wydział Gospodarczy Magistratu m. Radomia (Gmach Rzeźni) w dnie powszednie od godziny 9-ej do 12-ej.

Oferty, które wpłyną po dniu 20-go lutego 1931 r. nie będą rozpatrywane.

Kierownik Tymczasowego Zarządu Miasta
(—) Wiktor Pietrusiewicz.

Z dniem 1-go Stycznia 1931 r. został otwarty

Skład Apteczny

B-ci SYLBERMAN

KIELCE, Starowarszawska 10

POLECA: Materjały apteczne, chirurgiczne, środki opatrunkowe, specyfiki, przetwory chemiczne, chemikalja, artykuły techniczne, wody mineralne, naturalne i sztuczne, kosmetyki, perfumy i wody kolońskie we flakonach i na wagi, farby, pokosty, smary, oliwy, mydła, aparaty i przybory fotograficzne.

Polecamy się łaskawej pamięci
Skład Apt.
B-cia Sylberman.

Kino dźwiękowe „ŚWIT"

Dziś i dn. następnych

HADŻI MURAT

w roli głównej: **Iwan Mozżuchin i Lili Damita**

Nad program: doskonałe dodatki dźwiękowe.

Biuro Próśb i Podań

„REKURS"

RADOM, ul. Rwańska 4 (Rynek 15, Grodzka 1)

Załatwia i redaguje:

podania do Magistratu i do Starostwa, do Władz Skarbowych, Sądowych i Wojskowych, oraz do innych instytucji.

Przyjmuje tłumaczenia w językach:
polskim, rosyjskim, żydowski, niemieck. i angielskim

Korespondencja i windykacja należności

Informacje o stanie kredytowym — Przepisowanie na maszynie

Biuro czynne codziennie od godz. 9-ej rano do godz. 8-ej wieczór.

זונטאג דעם 1 לוטי ה. י. 10 אזייגער אין דער פריה
דער ערשטער טערמין און 11 אין צווייטען טערמין קומט פאר
אין לאקאל פון „ע ז ר ה"

א אלגעמיינע פערזאמלונג

פון דער יודישער ספארט-געזעלשאפט

„ב ר - כ ו כ ב א"

אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען פינקטליך.

בעמערקונג: קיין בעזונדערע איינלאדונגען ווערען נישט ארויסגעשיקט

LABORATORJUM

Chemiczno - Bakterjologiczne

Magistra Farmacji S. KAJLERA

PRZYJMUJE

analizy moczu, krwi, treści żołądka, plwociny i t. d.

RADOM,

Żeromskiego 34.

(dawniej Lubelska)

דאנקזאגונג.

דערמיט האבען מיר דעם כבוד אויסצודריקען א דאנק אונזער השוב'ן מיטגליד דירעקטאר **ד. פרענקעל** פאר זיין גרעסערע צייט פאלוסט בעת'ן רעוידירען די ביכער פון אונזער אינסטיטוציע און פון די צעכען דעם 25 ד. ח. אין דער אנוועזנהייט פון ח' פרעזעס מ. קאפלער. וו. פר. ס. צימערמאן, קאסיר. ל. האנאווער, מיטגל. פון דער רעוו. קאמיטע — א. לעווין (פעלדשער).

די פערוואלטונג פון ה. **קלוב** אין ראדאם.

Kino dźwiękowe ODEON

Od 27 Stycznia r. b.

Wspaniały film dźwiękowy p. t.

Broadway

Dodatki dźwiękowe

Kino „Nowe Czary" Teatr

Dziś i dni następnych!

Awantury Chińskie

w rol. gł.: Karol Dane (Slim)

Wilki i Szakale

MORSKIE

Kino dźwiękowe CORSO

Dziś i dni następnych

Anioł pod szminką

w roli gł. Billie Dove

Nad program *Dodatki dźwiękowe.*

Redaktor Ch. M. Herc

Drukarnia Wyd. Radomer-Kelcer Leben" Radom Szwedzikowska 20.